

**CITTASLOW KENT MODELİ ve DOĞRUDAN DEMOKRASİ PRATIĞI
ÜZERİNE BİR ÖNERİ: CİTTA-MODD (Cittaslow Mobil Doğrudan
Demokrasi)**

**A Suggestion on The Cittaslow Urban Model and The Practice of Direct
Democracy: Citta-Modd**

İsmet ALACA

Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu
ialaca@agri.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4017-5887>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute-
AİCUSBED 8/2 Ekim /October 2022 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	30.12.2021
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	21.06.2022
Sorumlu Yazar- <i>Corresponding Author</i> :	İsmet ALACA
Sayfa Aralığı- <i>Page Range</i> :	427-448
Doi Numarası- <i>Doi Number</i> :	 https://doi.org/10.31463/aicusbed.1049904

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

**CITTLASLOW KENT MODELİ ve DOĞRUDAN DEMOKRASİ PRATIĞI ÜZERİNE
BİR ÖNERİ: CITTA-MODD (Cittaslow Mobil Doğrudan Demokrasi)¹**

**A Suggestion On The Cittaslow Urban Model And The Practice Of Direct
Democracy: Citta-Modd (Cittaslow Mobile Direct Democracy)**

İsmet ALACA

Öz

Cittaslow, dünya genelinde kabul görmüş sürdürülebilir bir kent modelidir. 1999 yılında dört İtalyan belediyesi ile yola çıkan Uluslararası Cittaslow Kentler Ağı, 2021 yılı itibarıyla 32 ülkede, 20 ulusal ağa ve 283 üye kente ulaşmıştır (Cittaslow International, 2021). Hali hazırda merkezi İtalya’da bulunan Uluslararası Cittaslow Kentler Ağı, kentlerin kendi kültürel kimlikleriyle var olabilmeleri adına bir farkındalık oluşturma çabasıdır. En az yarısı üyeliğin ilk aşamasında sağlanmak şartıyla 7 politika başlığı ve 72 kriterden oluşan bir kent modeli sunan Cittaslow, bu kriterlerin henüz hayata geçirilemeyenleri için ilgili kent yönetimlerine (muhatap alınan kurum belediyelerdir) esneklik tanımaktadır.

Yukarıda anılan Cittaslow kriterleri önemli ve gerekli olmakla birlikte, bu çalışmanın da konusunu oluşturan, “demokrasi” ve “demokratik katılımçılık”, konuları başlıklarda yer almamakta, bağlayıcı olmayan muğlak ifadelerde demokrasi ve katılımçılık âdeta temenni düzeyinde kalmaktadır. Oysa Cittaslow, tabandan halk desteği ve halk iradesi ile sürdürülebilir bir kent modeli olma iddiasındadır. Yerel demokrasinin seçimden seçime yalnızca oy kullanmak ile sınırlandırılmaması, gerek Cittaslow kriterlerinin hayata geçirilmesi ve gerekse de kenti ilgilendiren tüm kararlarda halkın oyuna başvurulması elzemdir. Bu çalışma “Cittaslow kriterleri, yerel demokrasi ve demokratik katılım bakımından yeterli midir?” sorusundan hareketle yazılmıştır. Çalışmanın hipotezi ise şöyledir: “Cittaslow kentlerinin nüfusları düşük olduğundan dolayı gerek seçmen sayısının azlığı ve gerekse de teknoloji kullanımı konusunda Cittaslow organizasyonunun ilkesel olumlu duruşu dolayısıyla, mobil telefonlar üzerinden doğrudan demokrasinin işletilmesine elverişlidir” biçimindedir. Çalışma yalnızca bununla yetinmeyerek Citta-MODD (Cittaslow Mobil Doğrudan Demokrasi) adıyla bir başlık ve alt kriter önerisinde bulunmaktadır. Keza Uluslararası Cittaslow Ağı Tüzüğü’nün, birliğin kuruluşundan günümüze kadar defalarca değişikliğe uğramış olması, onun ne denli dinamik bir yapıda olduğunu kanıtlar niteliktedir. Bu çalışma merkezine yavaşlık felsefesinin en gözde kurumlarından birini, Cittaslow’u almıştır. Cittaslow’un mevcut kriterlerine

¹ Bu çalışma daha önce özet bildirisi olarak 6. Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu’nda (26-27 Ekim 2021) “Cittaslow Kent Tasarımına Bir Öneri: Citta-Modd (Cittaslow Mobil Doğrudan Demokrasi)” ismi ile sunulmuştur.

ilave olarak, yerel demokrasi ve katılımcılığı öne çıkaracak yeni bir başlıkla öneride bulunmayı ummaktadır. Bu öneri, yavaş felsefesinin ruhuna uygun görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, cittaslow kriterleri, yerel demokrasi, katılımcılık, doğrudan demokrasi.

Abstract

Cittaslow is a globally accepted sustainable city model. The International of Cities of Cittaslow, which started out with four small Italian municipalities in 1999, has reached 20 national networks and 283 member cities in 32 countries as of 2021 (Cittaslow International, 2021). Cittaslow, currently headquartered in Italy, strives to raise awareness so that cities can exist with their own cultural identities. Providing a city model consisting of 7 policy headings and 72 criteria, at least half of which is provided in the first phase of membership, Cittaslow gives flexibility to the relevant city administrations (the addressee institution is municipalities) for those who have not yet implemented these criteria.

Although the Cittaslow criteria mentioned above are important and necessary, "democracy" and "democratic participation", which are also the subject of this study, are not included in the titles, and democracy and participation remain at the level of wish in non-binding ambiguous expressions. However, Cittaslow claims to be a sustainable city model with grassroots public support and public will. It is essential that local democracy is not limited to just voting, from election to election, and that the Cittaslow criteria are implemented, and that people's votes are used in all decisions concerning the city. This study will answer the question "Is the Cittaslow criteria sufficient in terms of local democracy and democratic participation?" Written from the question. The hypothesis of the study is as follows: "Since the population of the Cittaslow cities is low, the number of voters is low and the Cittaslow organization's principled positive stance on the use of technology is suitable for the operation of direct democracy over mobile phones." format. The study is not only content with this, but also proposes a title and sub-criteria called Citta-MODD (Cittaslow Mobile Direct Democracy). Likewise, the fact that the International Cittaslow Union Charter has been amended many times since the foundation of the Union, proves how dynamic it is. This study has taken one of the most popular institutions of the philosophy of slowness, Cittaslow, to its center. In addition to Cittaslow's existing criteria, it hopes to propose a new title that will highlight local democracy and participation. This suggestion seems to be in line with the spirit of the philosophy of slowness.

Keywords: : Cittaslow, cittaslow criteria, local democracy, participation, direct democracy.

Giriş

Küreselleşme ile birlikte kentler, sınırları içerisinde yer aldıkları devletlerden daha etkin birer aktör olarak, uluslararası arenada varlık göstermeye başlamışlardır. Günümüz kentlerinin birçoğu çokuluslu şirketlerin yatırım sahasına dönüşmüş, yaygın kapitalist ekonomik sistemin muhataplarına dönüşmüşlerdir. Dünya kentleri olarak adlandırılan New York, Paris, Londra, İstanbul, Dubai, Tokyo gibi birçok mega kent, buldukları

ülkelerin sınırlarından bağımsız olarak ulus ötesi bir kimlik kazanmaya başlamışlardır. Bu akıma kapılan nispeten daha küçük kentler ve kasabalar ise yarışan kentler ve cazibe merkezleri olarak varlık gösterme çabası içerisine girmişlerdir. Dünya her geçen gün daha fazla ulus devlete bölünürken, kentler daha çok sermayenin talepleri doğrultusunda birbirine bağlanmakta, birer ilişkiler ağına dönüşmektedir. Hangi devletin sınırları içerisinde yer alırlarsa alsınlar kentler, küresel sermaye açısından erişilebilirlikleri artarak, gelişen ulaşım ve iletişim ağlarıyla birer yatırım, üretim ve lojistik merkezlerine dönüşmektedir. Bu akıma ayak uyduramayan kentler ise kolaylıkla terkedilmekte, ekonomik anlamda sönmülenererek cazibesini yitirmektedir.

Mega kentlerin yanı sıra, bu kentlerin etrafına konumlanmış ve böylece hayat bulmuş olan küçük kentler ve kasabalar da küreselleşme trendine ayak uydurmaya mecbur bırakılarak, dirençleri kırılmaktadır. Bu koşullar altında küreselleşmeye büyük kentlerle birlikte ayak uyduran küçük kentleri ve kasabaları kendi kimliği, mimarisi, yemekleri ve doğal güzellikleri ile ayakta tutmanın formülü aranmaktadır. Bu formüllerden biri de gün geçtikçe üye sayısı artan Cittaslow (sakin kent) modelidir. Cittaslow dünyanın yaşanabilir koşullara sahip tüm kıtalarında varlık gösterirken ulaştığı üye sayısı başarısını ispatlamaktadır. Ancak küresel düzeni şekillendiren çokuluslu sermaye karşısında, yerleşiklerin kendi imkânlarıyla şekillendirmeye çalıştığı bu küçük kentlerin tabii bulunduğu bazı şartlar/kriterler mevcuttur. Bu kriterler önemli ve gerekli olmakla birlikte, bu çalışmanın da konusunu oluşturan, demokratik katılımçılık açısından zayıftırlar.

Cittaslow Hareketi ve Sunduğu Kent Modeli

Cittaslow kent modeli 1999 yılında ortaya çıkmış olmasına karşın, 1986 yılında İtalya’da “*slow food*” (yavaş yemek) hareketi² ile başlayan “*yavaşlık felsefesi*”nin bir parçasıdır. Hareketin felsefeye dönüşmesinin temelinde “yavaşlık” vardır (Sezgin & Ünüvar, 2011, s. 128). Bu yavaşlık yaşanan anı hızlı tüketmeyi değil; fakat insana yaraşır biçimde tadını alarak, hakkını vererek, birlikte deneyimleyerek ve yaşantılanan/tüketilen her ne ise nerden geldiğini, nasıl yapıldığını veya üretildiğini bilmeyi kapsayan derinlikli bir bakış açısı geliştirmiştir. Yine felsefenin yerellik vurgusu birçok

² Uluslararası Slow Food Ağı 100.000’den fazla üye ve 1300’ü aşkın şubeye erişmiş, başarılı bir organizasyondur. Bu organizasyon Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü tarafından da tanınmaktadır (Çiner, 2011, s. 15).

açından önemlidir. Özellikle tarımsal ürünlerin, paketleme ve nakliye süreçlerini yaşamadan, üretildiği yerde tüketilmesinin teşvik edilmesi, kaynakların optimum kullanılması, çevrenin korunması ve gıdanın uzun süreli pakette geçen yolculuğunda çöpe dönüşmemesi için yerelde üretilip tüketilmesine önem atfedilmektedir. Yalnızca İtalya’da günde 4 bin ton gıdanın çöpe atıldığı göz önüne alındığında, açlıkla yüz yüze kalan fakir ülkelerin dramında, gelişmiş ülkelerin israfının ne denli olumsuz katkıya dönüştüğü anlaşılabilir (Petrini, 2017, s. 17-18). Yavaşlık felsefesinin global düzeydeki hızlı tüketime tepkisi ve yerellik vurgusu işte tam da buna dikkat çekmeyi arzulamaktadır.

Bir gerçeklik olarak kabul edilebilir ki modernleşme kentleşme ile başlamıştır. Ancak kent ve sorunlar tüm çalışmalarda temel metaforlar olarak bir arada kullanılmaktadır. Bu durumda kentin kendisi mi bir sorun ve kötülüktür yoksa iyilik ve imkânların kaynağı olan kentin sorunları mı vardır? Leven “kentin sorunları yerine kentteki sorunlara” odaklanıldığını ifade ederek böylelikle kentin bir sorun olarak algılandığı vurgulamaktadır (Leven, 1968, s. 108’den akt. Harvey, 2013, s. 27).

Kentsel modern hayatın insana, paha biçilmez olarak görünen zamanını kazandırmak için; ulaşımında, iletişimde, bankacılıkta, iş hayatında ve daha birçok alanda ne denli katkılar sunduğu bilinen gerçektir. Teknolojik gelişmeler, insan hayatına, tek kelime ile ifade edersek, “kolaylık” getirmiştir. Ancak insan faaliyetlerinin kolaylaşması, daha az çaba ile daha büyük işleri başarmak, hatta ömrün uzaması dahi, insana mutluluk getirmemiştir. Kent nüfusunun arttığı günümüz dünyasında, kentlerin ışıltılı kalabalık yaşantısı içerisinde yalnızlaşan insanlar, tüm imkânlara rağmen yoksunluklar yaşamakta, mekânsal anlamda ayrılmakta, cinsiyet temelinde eşitsizleşmekte ve gelir adaletinden gitgide uzaklaşmaktadırlar. Gelişen iletişim olanaklarına karşın, insanlar arası etkileşim azalmakta, yabancılaşma ve güvensizleşme artmaktadır. Hem kent ve hem de insan erdemine yaraşır ölçekleri aşan bu nüfus yığılmaları karşısında, her iki erdemi de ayakta tutacak bir ölçeklendirmeye ihtiyaç vardır. Milyonlarca insanın tabakalaştığı, sorunlar yumağına dönüşen kentlerde, mutluluğu aramak olanaklı değildir. Toprağın, havanın ve suyun tahrip edildiği bu beton ve atık yığınları içerisinde doğanın bir parçası olduğu ifade edilen insanı çekip almak, kimliğini teşkil eden kültürel öğeleri ile yaşayabileceği bir habitat oluşturmak elzem hâle gelmiştir. Bu anlamda Cittaslow kent modeli, günümüz mega kentlerinin sorunları için dolaylı bir çözüm önerisidir ve gün geçtikçe daha fazla rağbet görmesi, bu hareketin dayandığı felsefenin başarısını ispatlamaktadır.

Cittaslow, İtalyanca kent anlamına gelen “*citta*” ile İngilizcede yavaş veya sakin anlamına gelen “*slow*” kelimelerinden türemiş bir kent modelidir. Merkezi İtalya’da bulunan Uluslararası Cittaslow Belediyeler Birliği dünya genelinde 32 ülkede 283 üyeye ulaşmıştır. Bir ülkede birliğe üye kent sayısı 5 ve daha fazla olduğunda o ülkede ulusal ağ kurulmaktadır. Nitekim aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 20 ulusal ağa ulaşılmış durumdadır (Uluslararası Cittaslow Ağı, 2021). Türkiye 21 üye kent³ sayısı ile Güney Kore’den sonra gelmek üzere dünya ölçeğinde 5. sırada yer almaktadır. Çoğunluğu Avrupa Birliği ülkelerinde yer alan Cittaslow belediyelerinin en fazla olduğu ülkeler, sırasıyla; İtalya, Polonya ve Almanya’dır (Deviren & Yıldız, 2015, s. 358).

Yavaş Şehir/Sakin Kent gibi Türkçe adlandırılmalar yapılmasına karşın, Birlik “*Cittaslow*” (Cittaslov okunur) isminin kullanılmasını ve üye kentlerin bu ismi kendi dillerine çevirmemeleri konusunda hassasiyet göstermektedir (Sırım, 2012, s. 121). Yapılan Türkçe literatür taramasında “*Cittaslow*” isminin yanı sıra “*Yavaş Şehir*”, “*Sakin Kent*” başlıklarıyla onlarca tez ve makalenin yazıldığı gözlenmiştir. Bu anlamda teorik ve uygulama birliğinin oluşması bakımında akademik camianın da “*Cittaslow*” ismine sadık kalması gerekmektedir (Servon & Pink, 2015).

Nüfusu 50 bin kişinin altında kalan kent ve kasabaların üye olabildikleri Uluslararası Cittaslow Ağı, 6 aşamadan oluşan bir “*değerlendirme süreci*” ile 7 başlık ve 72 kritere uygun olarak üye kabulü gerçekleştirmektedir. Bu aşamalara gelinmeden evvel ilgili kent/kasaba belediyesince (Türkiye’de genellikle ilçe belediyeleri başvuru yapmaktadır) Cittaslow kriterlerinin en az yarısının başvuru esnasında karşılanması beklenmektedir. (Cittaslow Türkiye, 2021).

Cittaslow kent kriterleri EK-1’de sunulmuştur. Kriterlerin bazılarında görülen bir asteriks (*) işareti bu madde bendinin zorunlu olduğunu göstermektedir. İki asteriks (**) ise bu maddenin perspektif kriteri olduğunu göstermektedir. Perspektif kriterden kasıt, bu kriter ile ilgili olarak söz konusu belediye tarafından kesin bir taahhüdün verilmesi gerekliliğidir. Perspektif kriterlerinin üyelik başvurusu esnasında yerine getirilmiş olması hâlinde, ilgili kriterden %15 arttırımlı puan verilmektedir. Ayrıca ulusal ağlar, ilgili politika başlığının toplam puanını %20’ye kadar artıran kriter ekleme yetkisine

³ Bu kentler: Seferihisar, Vize, Perşembe, Ahlat, Halfeti, Yalvaç, Eğirdir, Mudurnu, Gökçeada, Göynük, Gündül, Taraklı, Yenipazar, Şavşat, Uzundere, Gerze, Köyceğiz, Foça, İznik ve Arapgir ilçeleri ile Akyaka Mahallesi’dir.

sahiptirler. Cittaslow Türkiye Ağı bu konuda henüz bir çalışma gerçekleştirmemiştir (Cittaslow Türkiye, 2021).

Kriterlere bakıldığı ve genel bir değerlendirme yapıldığı zaman, kenti hem yerleşikler hem de ziyaretçileri açısından daha yaşanılır kılma çabasının öne çıktığını görmek mümkündür. Kent sakinlerinin hayatlarına geçmişin değerleri ve bugünün teknolojik imkânları ile dokunma çabası öne çıkmaktadır. Bu amaçla belediye hizmetlerine erişim dâhil bütün alanlarda teknolojinin kullanımı teşvik edilmektedir (Petrini & Padovani'den akt. Sırım, 2012, s. 121)

Cittaslow kent modelinde kadınları, çocukları, engelli bireyleri, yaşlıları ve gençleri kısacası topluluğu oluşturan tüm kesimleri, kent hayatına dâhil etme çabası vardır. Yaşlıların bilgeliği, gelenekleri, üretim biçimleri yaşama yansırken, günümüz pozitif ayrımcılığından faydalanmaları da sağlanmaktadır⁴. Engellilerin, kadınların ve çocukların yaşamlarına renk katan zihni ve kentsel altyapısal engellerin kaldırılması için günün teknolojilerinden sınırsız faydalanma bir temenni olmaktan öteye geçmektedir. Kenti, kimliğini oluşturan tüm bu kesimler etrafında yeniden tasarlamak: kendi mimarisi, yemekleri, gelenekleri ve doğasıyla buluşturmak ve dünya ile bu kimliği entegre etmek önemlidir. Bir yerin herhangi bir yer olmaktan çıkıp, kendisi olması aynı zamanda turistik bir cazibe merkezine dönüşmesini beraberinde getirmektedir. Nitekim Cittaslow kentlerinin turizm destinasyona dönüşmesi, kimlikli kentler olmalarının bir sonucudur. Bu sonuç Cittaslow felsefesinin küreselleşmeye karşı küçük kentleri mali açıdan turizm ile destekleme arzusunun bir gereğidir. Bu anlamda Cittaslow kentlerini ayakta tutacak en elverişli yöntem turizm olarak benimsenmiştir.

Kenti kendi kimliği ile dünyaya tanıtmanın, kimliğin devamlılığına finansal bir destek sağlamak anlamında akıllıca bir yöntem olduğu savunulabilir. Ancak, yozlaşmaya kapı aralama riski taşıyan bu girişimin tüm kriterleri geri planda bırakması ve istenmeyen bazı sonuçlara neden olması ihtimali de vardır. Nitekim Cittaslow unvanı aldıktan sonra kalabalıklaşan kentler vardır ve yerleşikler içerisinde ticari kaygı taşımayanlar ve hatta yerel idareler arasında bir hoşnutsuzluğun baş gösterdiğini de söylemek gerekir.

⁴ Türkiye'nin ilk Cittaslow kenti ilan edilen Seferihisar Belediyesi tarafından "75 Yaş Yemeği" düzenlenerek 75 yaş üstü 400 vatandaş yemeğe davet edilmiş, kendilerine yeme içme dâhil geçmişteki toplumla alakalı 20 soru sorulmuştur. Bunun neticesinde ilk adım olarak, bir kadın kooperatifi marifetiyle "Sefertası Lokantası" açılmıştır (Bilgi Eser, Sabah Gazetesi Köşe Yazısı, 08.12.2011).

İngiltere'nin Ludlow Belediyesi tarafından şehrin girişine asılan bir yazı durumu özetler gibidir; "Biz şehrimize gelen ziyaretçileri, geri dönmeleri şartıyla seviyoruz" (Cittaslow İngiltere, 2021). Yine, Türkiye'de Toprak (2018) tarafından Sakarya'nın Cittaslow unvanına sahip bir ilçesi olan Taraklı için yazılan yüksek lisans tezinde, üyelik sonrasında ilçenin nüfusundaki artışın, soylulaşma ve mekânsal ayrışma gibi sorunlara neden olduğuna değinilmektedir. Doğanın metalaştırıldığıının iddia edildiği bu tezde, Cittaslow amaçlarından uzaklaşıldığı ifade edilmektedir.

Cittaslow Belediyeler Birliği dört yıllık periyotlar ile mevcut üye kentleri yeniden değerlendirmekte, üyelik kriterlerini yitiren belediyelerden bu unvanı geri almaktadır. Bu anlamda özellikle nüfus kriterini yitiren (aşan) veya doğaya zarar veren yatırımlar alan belediyeler zor durumda kalmaktadır⁵. Üyeliğin maddi bir katkısı bulunmamaktadır, ancak kentlerin çevre dostu turistik yatırımlar almasında çeşitli avantajlar sağladığı bilinmektedir. Bu anlamda Cittaslow unvanının "koruma kalkanı" görevi görerek, ulusal düzeyde kentle ilgili olarak hükümetlerin ve diğer tarafların çevreyi etkilemesi muhtemel olumsuz tasarruflarını veya yatırımlarını önleyici etkisinin olduğu ifade edilebilir. Sözgelimi bir Cittaslow olan Gökçeada'ya yapılması planlanan biri altın madeni, biri de taş ocağı olmak üzere iki yatırım, olumlu ÇED raporu almalarına rağmen, iptal edilebilmiştir⁶. Yine üye belediyeler açısından "isim yapmak" ve bir "turizm destinasyonu" olmak gibi avantajlardan bahsedilebilir. Turistler açısından dünyadaki Cittaslow kentlerinin yeme içme kültürü, tarihî kalıntılar, doğal güzellikler vb. kendine has, cazip yönleri dolayısıyla çekici hâle gelmeleri; kent belediyeleri açısından gelir kaynağı ve yeni istihdam olanağı anlamına gelmektedir. İlgili belediyeler için üyeliği tamamen maddi menfaate dayalı bir yaklaşımla açıklamak haksızlık olacaktır. Kentlerin yerel kültürel özelliklerini, yerel yemeklerini ve kentin doğası gibi yerel değerlerini korumak, üyeliğin manevi motivasyonunu oluşturmaktadır. Tüm bu olumlu yanlarından sonra Cittaslow

⁵ Cittaslow Şavşat ile ilgili Ekolojibirliği sitesinde çıkan 01.08.2020 tarihli haberde; "Cittaslow üyesi olan Şavşat, bölgede devam eden HES projeleri, taş-maden ocağı çalışmaları ve köylerdeki doğaya uygun olmayan beton binalar nedeniyle sakin şehir unvanını kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya. Şavşat Belediye Başkanı Nihat Acar'ın aktardığına göre, Cittaslow International Başkanı Stefano Pisani tarafından belediyeye ve Artvin Valiliğine ihtarnama çekildi." biçiminde haber yer almıştır. www.ekolojibirliği.org (21.02.2021)

⁶ Ayrıntılı bilgi için bakınız; Hürriyet Gazetesi, "Gökçeada'nın 'Sakinlik'le İmtihanı" haberi, 28.03.2018 ve Cumhuriyet Gazetesi, "Dünyanın Tek Sakin Adası Gökçeada'da Taş Ocağı Tedirginliği" haberi, 29.03.2018 (Erişim: 21.02.2021).

kentlerinin Uluslararası Ağ'a üyelik için peşin 10 bin Türk Lirası ödeme yapmak, yanı sıra, üyeliğe kabulden sonra yıllık aidat ödediklerini de ifade etmek gerekecektir. Nüfus ile orantılı olarak kentler (belediyeler), 600-3500 Euro arasında yıllık aidat vermektedir (Cittaslow Türkiye, 2021).

Cittaslow üyeliği için kentlerin yerine getirmek durumunda olduğu ödevleri, yani üyelik kriterleri başlıklarına bakıldığı zaman;

Birinci sırada yer alan *Çevre Politikaları* başlığı altında hava ve su kalitesinin korunması ile biyoçeşitliliğe ilişkin koruyucu kriterler sıralanmaktadır. Doğanın sürdürülebilir çözümlerle korunması sorunsalı etrafında, istenen şartların sağlanması için insanların bilinçli çaba sarf etmeleri arzulanmakta ve insan faaliyetlerinin doğayı tahrip etme noktasına varmayan sınırlarda tutulması arzulanmaktadır.

İkinci sırada yer alan *Altyapı Politikaları* başlığı altında ulaşım ilişkin kriterlere yer verilmekte, araçların, ticari mal tedarik zincirinin ve insanların trafikte daha rahat hareket etmesi için alınması gereken çeşitli tedbirlerden bahsedilmektedir. Toplumda dezavantajlı konumda olan engelli ve hamilelere ilişkin önlemler sıralanmakta ve doğa dostu ulaşım sistemleri (bisiklet kullanımı ve yaya ulaşımı) desteklenmektedir.

Üçüncü sırada yer alan *Kentsel Yaşam Politikaları* başlığı altında, kentin yaşanabilir kılınması için gerekli tedbirlerin alınması beklenmektedir. Bunun için betonlaşmanın sınırlandırılması, yeşil alanların artırılması, meyve ağaçlarının ve çeşitli sebzelerin yetiştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Kent toprağının üretim için kullanılması, atıl durumdaki alanların iyileştirilmesi ve yerel pazarların oluşturulması gibi beklentiler sıralanmaktadır.

Dördüncü sırada yer alan *Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar* başlığı altında "slow food" ruhunu yansıtan yiyecek ve içecek kültürünün korunmasına dair kriterler yer almaktadır. Genetiği değiştirilmiş organizmaların (GDO) kullanıldığı ürünler yerine, organik ürünlerin yetiştirilmesi, bu ürünlerin yerel restoran, aşevi ve okul kantinlerinde kullanılması teşvik edilmektedir.

Beşinci sırada yer alan *Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar* başlığı altında, halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve öğretmenlerin bilinç ve farkındalığının artırılması ve Cittaslow felsefesinin benimsetilmesi çabasına yer verilmektedir. Bu başlıktaki kriterlerin çoğu turistlerin ağırılanmasına yönelik gibi gözükmektedir. Cittaslow kentlerinin birer turistik cazibe merkezine dönüştürülmesi niyeti burada göze çarpmaktadır. Kentte yer alan gezilecek yerler ile ilgili bilgilendirici tabelalar, kentin girişini süsleyen

beyaz zemin üzerinde yer alan turuncu salyangoz simgesi ile yüksek yerlere konumlanan Cittaslow ismi ve yazışmalarda Cittaslow ambleminin kullanılması hep bu amaca, yani turist çekme amacına hizmet etmektedir.

Altıncı sırada yer alan *Sosyal Uyum* başlığı altında halkın tüm kesimlerini ilgilendiren kriterlere yer verilmektedir. Burada çocuklar, gençler ve engelliler gibi kesimler için sosyal uyum ve kendini gerçekleştirme alanlarına değinilirken, etnik farklılıkların barış içinde bir arada yaşaması ve sivilleşme çabaları desteklenmektedir.

Yedinci ve son sırada yer alan *Ortaklıklar* başlığı altında ise, yine “*slow food*” vurgusuna yer verilmekte, slow food kültürünün benimsenmesi için uluslararası bağlantılar kurulması desteklenmektedir.

Kriterlerin genelinde daha çok yukarıdan gelen bir çabanın öne çıkarıldığı ve halkın edilgen olarak organizasyona dâhil edildiği izlenimi vardır.

Demokratik Katılım

Günlük dilde her ne kadar farklı alanlarda kullanılsa da demokrasi, siyasi bir rejim biçimi anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. Demokrasi, basitçe ifade ile halkın bir konsensüs zemininde, ortaklaşa (kamusal) sorunları için karar almasına dayalı bir yönetim sistemidir ki, Yunanca’da “*demos*” halk ve “*kratos*” güç veya hakimiyet anlamlarına gelmektedir (Schmidt’ten akt. Kaypak & Gündüz, 2018, s. 4). Tarihte ilk örnekleri yerel yönetimlerde ortaya çıkan demokrasi için, farklı görüşler de vardır. Tolman Smith, Moulin ve Langrod gibi düşünürler yerel yönetimleri anti demokratik, eşitsiz, yolsuzluğa meyilli, gelenekçi ve oligarşik yapılar olarak görmelerine rağmen; Tocqueville ve John Stuart Mill, yerel yönetim birimlerini (köy, kasaba, belediye vb.) birer demokrasi okuluna benzetmektedir. Keith Panter-Brick daha da ileri giderek, yerel düzeyde demokrasi yoksa o ülkenin demokratik bir ülke olduğunu söylemenin mümkün olamayacağını iddia etmektedir. Neo-liberal düşünürlerden Hayek ve Nozzik de yerel yönetimlerin çoğulculuk, fert özgürlüğü gibi konularda yeterince gelişmemesi hâlinde demokrasinin sağlıklı işleyemeyeceğini ifade etmektedir (Oktay & Pekküçükşen, 2009, s. 174-175). Günümüz demokrasisinin Avrupa’daki yerel yönetimlerden kendi ülkelerine ve dünyaya yayıldığı kabul edildiğinden, bu son çıkarım yerinde görülmektedir.

Demokrasi her ne kadar yerel yönetimlerin oluşmasıyla hayat bulduysa da sanayileşme sonrası kentlerinde kemale ermiştir (J.

Bronovski'den akt. Roszak, 1999, s. 44). Çünkü kent yaşamının özgür kılan bir havası vardır (standluft match frei) (Anonim).

Antik Yunan Atina kent site-devletlerinde günümüz demokrasisini, katılımı ve çok renkliliği yansıtan tarihsel örnekler bulmak mümkündür (Kaypak & Gündüz, 2018, s. 4). Bu dönemde her ne kadar yalnızca seçkinlerin kentle ilgili kararlara katılımı söz konusu ise de zamanla tüm kesimleri içine alan katılımcılık anlayışının ilk nüveleri buralarda hayat bulmuştur (Sander, 2001, s. 41-42). Kentdaşlığı, hemşeriliği ve vatandaşlığı anlamlı kılan bu ilk örneklerden sonra zamanla gelir düzeyine ve cinsiyetine bakılmaksızın tüm kesimlerin dâhil edildikleri katılımcılık anlayışı gelişmiştir.

Demokratik rejimlerin ilk örneklerinde görülen ve halkın kenti/devleti ilgilendiren önemli sorunları tartışarak kararlar aldığı doğrudan demokrasi, zamanla yerini dolaylı demokrasiye bırakmıştır. Dolaylı demokrasilerde halk temsilcilerini seçerek onları meclis çatısı altında kendi adına kararlar almak üzere yetkilendirmektedir. Gerek ulusal düzeyde ve gerekse de yerel düzeyde oluşturulan meclisler kendilerine verilen yetkiler dâhilinde halk adına sorumluluk almaktadır. Oysa bu durum arzulanan demokrasi anlayışından uzaktır ve zamanla halkı siyasetten soğutarak yönetimden uzaklaştırmaktadır. Geriye seçimden seçime oy kullanarak yönetici tayin etmek kalmaktadır. Halkın yönetimden uzaklaşması arzulanan bir şey değildir ve bu nedenle katılımcı demokrasi olarak formüle edilen bazı çözüm yolları denenmektedir (Yaman, 2018, s. 136). Bu çözümlerin en önemlileri kent konseyleri ve sivil toplum örgütleridir.

Günümüz devletlerine nazaran küçük bir nüfus barındıran Antik Yunan Atina kent site-devletlerinde katılımcılık ve doğrudan demokrasinin uygulanabilirliği (kadınlar ve köleler dışarıda bırakıldığında) dönemin düşük kent popülasyonu ile nispeten kolay olmuştur. Demokrasiyi tabana yayan katılımcılık, kent sakinlerine söz hakkı tanıyan ve onları kente bağlayan önemli bir unsur olmuştur.

Kentlilerin depolitize olmasını engelleyen, onlara birer müfettiş sıfatı kazandıran, hizmet önceliklerini belirlemede onlara ortak akıl sunma fırsatı veren katılımcılık, yönetici tabakaya ise faaliyetlerinde şeffaf olmayı, hesap verebilir olmayı dayatmıştır. Çok eski tarihlere dayanan ve günümüze kadar gelen demokratik katılımcılığın bir yerel yönetici veya yönetici tabaka açısından düşünülebilecek faydalarından belki de en önemlisi baskı gruplarının özel taleplerine karşın vatandaşın ortak faydasını ya da kamu yararını gerçekleştirebilme fırsatını sunmasıdır (Toprak, 1990, s. 57). Demokratik katılım, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir yerel yöneticininin

mevcut kaynaklar ve imkânlarla sağlayabileceği hizmet düzeyini halka izah etmesi fırsatını vermekte, önyargılı eleştirilerden ve muhaliflerin sabote edici dedikodularından kurtulmasına vesile olmaktadır.

Cittaslow hem kentliler hem doğa hem de ziyaretçiler açısından yaşanabilir, kimliği ile deneyimlenebilir bir kent modeli sunarken, demokratik katılıma ilişkin bazı düzenlemelere de yer verildiği görülmektedir. Ancak bunun için bir politika başlığının oluşturulmadığı, bazı başlıklar altında zorunlu olmayan çabaların desteklendiği görülmektedir. Örneğin; *Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar* başlığını taşıyan 5. Politikalar kısmında, 4. Madde’de “*Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi*”, aynı başlığın 8. Maddesi’nde ise “*Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı*” dile getirilmektedir. *Sosyal Uyum* başlığını taşıyan 6. Politikalar kısmında, 9. Madde’de “*Politikaya katılım*” ifadesine yer verilmektedir (Cittaslow Türkiye, 2021). Politika başlıklarının maddelerine tek tek bakıldığında, demokratik katılımı, çok sesliliği ve çok renkliliği destekleyen başka maddeler de vardır. Ancak bunların zorunlu kriterler arasında yer almaması dolayısıyla zayıf temenniler düzeyinde kaldığını söylemek mümkündür.

Doğrudan demokrasinin işletilebilmesi için bir yerel yönetimin demografik büyüklüğü, günümüz teknolojik imkânlarına rağmen önemini korumaktadır. Burada ölçek sorunu karşımıza çıkmaktadır ki, nüfus ölçeği yalnızca yerel demokrasi için değil, kentin erdemlerinin⁷ yaşatılması ve kentin üzerine kurulduğu doğa parçasının, canlı habitatının yaşar kılınması için de önemli bir kriterdir. Tarihte medeniyet seviyeleriyle öne çıkan Memphis, Babil, Uruk, Ninova, İskenderiye gibi kentlerin nüfusları 40.000 ile 300.000 arasında değişmektedir (Tümer, 2008, s. 66). Ancak, ideal kent ölçeğine ilişkin olarak düşünürlerin ütöpik kentlerinde insan popülasyonu değişiklik göstermektedir. Bu düşünürlerden Platon, bir kentin bir forum büyüklüğünü yani köleler hariç 5040 nüfusu aşmaması gerektiğini ileri sürmektedir (Altuğ, 1989, s.11). Ebenezer Howard’ın “*Garden City*” (Bahçe Kent) ütopyasına göre, ideal kent nüfusu 30.000, Leonardo Da Vinci ve Tony Garnier’in “*La Cité Industrielle*” (Endüstri Kenti) ütopyası da 30.000 civarındaki nüfusu bir kent için ideal nüfus olarak benimsemişlerdir (Tümer, 2008, s. 67).

⁷ Metin içinde geçen “Kent erdemleri” deyimini, modern kentlere özgü nimetlerin tüm kentlilerce deneyimlenmesi anlamında Schumacher’den (1973) alınmıştır.

Schumacher (1973, s. 50-52) ise kent erdemlerini yaşar kılmak için nüfusun yarım milyonu aşmaması gerektiğini savunmuştur.

Cittaslow da kent erdemlerinin yaşar kılınması, yani kentin kimliğini koruması ve kirliliğin doğanın kendisini yenileme yeteneğini aşmaması bakımından 50 bin nüfusun altında kalmayı ön şart olarak dikte etmektedir. Nitekim Türkiye’de Cittaslow kent merkezlerinin ortalama nüfusu 2012 yılı itibariyle 10 bin dolayındadır (Donat & Yavuzçehre, 2016, s. 1486). 2015 nüfus sayımına göre ise Türkiye’deki dönemin 11 Cittaslow kentinin köylerle birlikte ortalama nüfusu 22 bin dolayındadır (Pajo, 2017, s. 29). 2020 verilerine göre aradan geçen zamana ve artan üye kent sayısına rağmen 1’i mahalle 20’si ilçe olmak üzere, Türkiye Cittaslow kentlerinin köylerle birlikte toplam nüfusu 542.263 ve ortalama kent nüfusu ise 25.822 kişidir (TÜİK, 2021). İlçe merkezlerinin nüfusundan seçmen olmayan nüfus düşüldüğünde çalışma konusuna giren seçmen nüfus 5.000-6.000 düzeyine düşmektedir.

Cittaslow kent modelinin teknolojiyi kullanma biçimi, küresel kent anlayışından farklıdır. Şöyle ki küresel kentlerde teknoloji bir yerden bir yere daha hızlı gitmeyi, hızlı yemeyi, hızlı gezmeyi ve hayatımızı küresel saat dilimleri içerisine sıkıştırılmayı salık verirken; Cittaslow zamanın veya hızın esiri olmadan yaşamı deneyimlemeyi, hayattan, doğadan, yapılan faaliyetlerden tat almayı öğütler. Kullanışlı tüm teknolojilerin insan odaklı yaşam felsefesine hizmet etmesi arzulan şeydir. Bu anlamda yaşamın tüm gereksinimlerinde olduğu gibi katılımcı demokrasiyi mümkün kılacak teknolojik altyapının kullanılması için şartlar elverişlidir.

Cittaslow Kent Yönetimine Citta-MODD Önerisi

Yukarıda ayrıntılarına değinilen Cittaslow kent modelinin iyi yaşamı öne çıkaran kriterlerine yer verilmiştir. Bununla birlikte kriterleri aşan spritüel düzlemde hissedilen ve yaşamın her alanına sirayet eden felsefi derinlikteki anlamları görmek gerekmektedir. Roszak’ın (1999, s. 354), “*kök anlamın rezonansı*” deyimini burada kullanışlı bir enstrümandır. Şöyle ki, kilit konumdaki bir kavramın, aralarında organik bir bağ olmasa da diğer kavram ve olguları titreştirerek etkilemesi söz konusudur. Bu manada Cittaslow, yaşamın yalnızca şu veya bu tanımlı bölümünü değil, tamamını etkilemekte, titreştirmektedir. Cittaslow kentlerinin cadde ve sokaklarına, esnafına, kamu hizmetlerine, insan davranış ve tutumlarına ve hatta doğasına yansıyan ortak bir frekanstan söz etmek mümkündür. Tüm tutum davranış ve faaliyetlerin aynı ritim ve ahenkle hareket etmesi, kenti turist olarak ziyaret edenlerin dahi aynı ritme ayak uydurmaları da anlamlıdır. Cittaslow değerlerinin bayrak,

simge ve sembollerle temsil edilmesinin yanı sıra, bu sembol ve simgelerin kente yansımalarını görmek mümkündür.

Cittaslow kent modelinin orijinalliği, bu unvanı kazanmanın bir yarışma ortamında ve hak edilerek elde edilmesi, onu tepeden bir hükümet tasarrufu ve desteği ile değil de yerel yöneticilerin ve halkın istek ve çabasıyla, bir başarı projesine dönüştürmektedir. Bu anlamlı çabayı özetlemek gerekirse hak edilen şey, bahsedilen şeyden daha kıymetlidir.

Cittaslow kriterleri küçük ölçekli kentler için uygulanması olası 72 kriterden oluşmakla birlikte, bu kriterlere mevcut anlayışa paralel olarak yenilerini eklemek de mümkündür. Nitekim Cittaslow, kurulduğu 1999 yılında 60 maddelik bir manifesto ile yola çıkmış, 2005, 2008, 2014 ve son olarak 2017 yılında tüzüğünde ve tüzükte yer alan üyelik kriterlerinde değişiklikler yapılarak günümüz 72 kriter seviyesine erişmiştir. İlki, 2005 yılında Norveç'in Sokndal kentinde başlayan genel kurul toplantıları, her yıl tekrar ederek delegelerin ve üyelerin katılımıyla fikri tartışmalara, tüzük ve kriter güncellemelerine vesile olmuştur (Özmen & Can, 2018, s. 93).

Cittaslow kriterlerinin katılımcı demokrasiyi desteklediğini, yukarıda bahsi geçen çeşitli başlıklar altındaki üç kriterden ve bütüncül bakış açısıyla, hareketin tüm söylem ve eylemlerinden anlamak mümkündür. Ancak harekete zemin oluşturan demokrasi değerlerinin bir başlık altında toplanmadığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bir ülkedeki Cittaslow üyeliğini mümkün kılan demokratik rejimin, Cittaslow tarafından yeniden yorumlanması bu anlamda bir gereklilik olarak görülmelidir. İşte buna bir katkı sağlamak amacıyla; modern demokrasi anlayışını destekleyen bir formül önerilebilir.

Bu çalışma Cittaslow kentlerinin, mevcut kent ölçeğinin (seçmen sayısı baz alınır) ve teknolojik imkanların da desteğiyle doğrudan demokrasiyi işletebileceklerini iddia etmektedir. Bu çalışmanın yazarı Citta-MODD isminin verilmesinin uygun olacağı düşüncesini taşımaktadır. “Citta” (kent), Cittaslow Kentler Ağı'nın merkezi olan İtalya'yı (İtalyanca'yı) temsil ederken, MODD uluslararası yaygın dil olan İngilizceden *Mobile Direct Democracy* (Mobil Doğrudan Demokrasi) kısaltması olacaktır. Bu anlamda, mevcut kriterler korunmak suretiyle, önerilecek olan ek kriter başlığı ve ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir.

8. Yerel Demokrasi ve Katılımcılık (Citta-MODD) Politikaları

8.1. Mobil telefonlar üzerinden yalnızca seçmenlerin erişimlerine açılacak program yapmak/yaptırmak (telefon uygulaması)*

8.2. Belediye Meclisi tarafından belirlenen tutarların üzerindeki harcamalarda hizmet önceliklerini en az iki seçeneğe düşürerek, telefon uygulamasında belirlenen sürelerle vatandaşın oyuna başvurmak*

8.3. Telefon uygulaması üzerinden anket açmak, şikâyet ve öneri kabul etmek ve bu talepleri kısa sürede cevaplandırmak

8.4. Belediye meclis toplantılarını web sayfalarından ve telefon uygulaması üzerinden canlı yayınlamak, toplantı kararlarını yazılı olarak duyurmak⁸

8.5. Mali konulardaki bilgi ve belgeleri telefon uygulaması üzerinden paylaşarak mali şeffaflığı sağlamak⁹

8.6. Vatandaşın belediyeye olan borçlarına erişimini sağlamak ve aynı platform üzerinden ödeme yapması imkânını vermek.

Doğrudan demokrasi ilkelerinin Cittaslow kentlerinde yaşatılabileceğine ilişkin Türkiye’den 3 örnek vermek mümkündür. Türkiye’nin ilk Cittaslow kenti Seferihisar’da 1999 yılında düzenlenen halk toplantıları neticesinde ortaya çıkan Sefertası Hareketi, *fast-food* kültürüne eleştirel bakış açısı geliştirmiştir. Hareketin ismi ve sembolü halkın talepleri doğrultusunda belirlenmiştir (Hürriyet Gazetesi, 2007). Öte yandan yine Seferihisar’da düzenlenen “75 Yaş Yemeği” ile Belediye, vatandaşların bilgisine başvurmuştur. Bir Cittaslow olan Akyaka referandum ile üyelik başvurusunu gerçekleştirmiştir (Ak, 2017, s. 894; Yüksel vd., 2020, s. 259).

Dünyayı ve insan faaliyetlerinin neredeyse tamamını etkileyen pandemi¹⁰ süreci ile birlikte dijitalleşme çabaları hız kazanmış, insanların çok ağır ilerleyen teknolojiye uyum süreci birden hızlanmıştır. Yaşı, cinsiyeti ve ikametine bakılmaksızın, tüm kesimlerin yaşamsal ihtiyaçlarını dijital ortamda sağlamak durumunda kaldığı pandemi dönemi için, tüm olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri bir tarafa bırakırsak, mevzu bahis Cittaslow ve politikaları açısından bir handikap oluşturmadığı, aksine arzulan bir çok faaliyet için fırsata dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Dijitalleşmenin kurumlar açısından güvenlikle ilgili sıkıntılara neden olması ihtimali vardır. Ancak bu sıkıntının güçlü bir altyapı ile aşılması mümkündür. Bu anlamda ulusal ağlar veya Uluslararası Cittaslow Ağı’nın

* Zorunlu Kriter

⁸ Bu kriteri sağlamanın birçok yolu bulunmaktadır. Sosyal medya canlı yayın uygulamaları da değerlendirilebilir.

⁹ Gelir, gider, borç ve ihale bilgileri vb.

¹⁰ Pandemi/Pandemik: Bir hastalığın etkisinin ülkelere ve hatta kıtalara yayılması durumudur (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021). Metinde geçen pandemi, 2019 yılında Çin’in Wuhan Kenti’nden dünyaya yayılan COVID-19 virüsü kaynaklı hastalıktır.

üyelerinin katkılarıyla yekpare bir platformun oluşturulması, ekonomik bir çözüm yolu olmasının yanında hem güvenlik hem de güvenilirlik bakımından daha elverişli bir çözüm yolu olacaktır¹¹.

Öte yandan Cittaslow Hareketi'nin yerel demokrasiyi güçlendirmesi ve hatta örnek uygulamalarla ulusal demokrasi anlayışını geliştirmesi bir ihtiyaç olarak görülmelidir. Nitekim gelişmiş ülkelerde halkın ve sivil toplum örgütlerinin (STK) Cittaslow üyeliği ve uygulamaları sürecinde aktif olarak rol aldıkları ancak gelişmekte olan ülkelere üyeliğin ve faaliyetlerin halk için ancak çoğunlukla halktan habersiz olarak hükümet tasarrufları ile hayat bulduğunu ifade etmek mümkündür (Shi vd., 2019, s. 1270-1275). Bu durumda gelişmekte olan ülkelere demokrasi ihracı, belki de yerel yönetimlerden başlamalıdır.

Sonuç

Cittaslow, merkezi olan İtalya'dan dünyaya yayılan, küçük ölçekli kentlere verilen bir unvandır. Ancak bu unvanın kriterler yerine getirilerek elde edilmesi beklenmektedir. Kriter başlıkları ve içeriklerine bakıldığı zaman, bunların başarılması, bir ön koşul olan düşük nüfus ile mümkün gözükmemektedir. Küçük kent ve kasabaların yeme-içme, komşuluk akrabalık, gelenek görenek, mimari yapı ve sair açılardan küresel sisteme doğru âdeta sürüklenmeleri dolayısıyla birlikte ve dayanışarak direnmelerinin bir eseri olan Cittaslow, küçük kentlerin kendi kimliği ile var olma inancını beslemiştir.

Günümüzde neredeyse her kıtada üyesi bulunan Cittaslow kentlerinin sürdürülebilir olması için sistemin iyileştirilmesine ihtiyaç vardır. Nitekim bu ihtiyacın bir göstergesi olarak her yıl farklı kentlerde genel kurul toplantıları yapılmaktadır. Cittaslow kent modelinin tartışıldığı bu toplantılarda iyileştirme ve güncelleştirme önerileri gelmekte, üye kentlerin ekseriyetinin ortaya koyduğu irade ile tüzük değişiklikleri ve tüzükte yer alan politika başlıkları değiştirilebilmektedir. Bu çalışma tam da bu noktadan hareketle,

¹¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Öğr. Gör. Mehmet Mehdi Karakoç ile yapılan mülakat. Yazılım altyapısının 20 bin TL ile 50 Bin TL arasında oluşturulabileceği, server için yıllık ortalama 20 bin TL ile hizmet sağlanabileceği ifade edilmiştir. Seçmenlerin kimlik bilgileri (istenmesi hâlinde biyolojik kimlikle -parmak izi, yüz okuma- ikinci bir kimlik doğrulaması da mümkün) ile ve oylamaya bir defa katılmasının mümkün olacağını, oluşturulacak altyapının yüzde 99,9999 oranında güvenilir sonuçlar verebileceği ifade edilmiştir. İstenmesi hâlinde bir merkezden 283 üye belediye için bir altyapının oluşturulmasının mümkün ve daha az maliyetli olacağı sonucuna varılmıştır. (Mülakat Tarihi: 03.03.2021)

Cittaslow kentlerinde katılımcı demokrasinin, politika başlığına ve alt kriterlerine yansıtılması gerektiği vurgusuyla yazılmıştır.

Çalışmanın “*Cittaslow kriterleri, yerel demokrasi ve demokratik katılım bakımından yeterli midir?*” sorusundan hareketle politika başlıklarında ve alt kriterlerde yerel demokrasi ve katılımcılık ile ilgili yeterli ve bağlayıcı hükümlere yer verilmediği; yalnızca Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar başlığını taşıyan 5. Politikalar kısmında, 4. Madde’de “*Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi*”, yine aynı kısmın 8. Maddesi’nde “*Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı*” ve Sosyal Uyum başlığını taşıyan 6. Politikalar kısmında, 9. Madde’de “*Politikaya katılım*” ifadesine yer verildiği görülmüştür. Oysa bu maddelerin buldukları politika başlıklarından müstakil ele alınması ve Cittaslow kent yönetiminin demokratik katılım konusundaki kararlılığının vurgulanmasına ihtiyaç vardır. Bu maddelerin bağlayıcı olmaması ve tek başlık altında olmaması düşündürücüdür. Oysa muğlak ifadelerin ve âdeta temennilerin yer aldığı bu kriterlerin temenniye aşan, sarih ve anlaşılır olmasına ihtiyaç vardır.

Çalışmanın “*Cittaslow kentleri; amaç, hedef ve koşullarına uygun olarak teknolojiyi her alanda kullanma eğilimleri dolayısıyla, mobil telefonlar üzerinden doğrudan demokrasinin işletilmesine elverişlidir.*” hipotezi mevcut teknolojik imkânlar dikkate alındığında doğrulanmıştır. Bunun için Uluslararası Cittaslow Kentler Ağı’nın mevzuat değişikliği yapması ve üye belediyelerin istekli hareket etmeleri elzemdir. Bu motivasyon için öneride yer alan “*Yerel Demokrasi ve Katılımcılık (Citta-MODD) Politikaları*” başlığının benimsenmesi ve “*Mobil telefonlar üzerinden yalnızca seçmenlerin erişimlerine açılacak program yapmak/yaptırmak (telefon uygulaması)*” ile “*Belediye Meclisi tarafından belirlenen tutarların üzerindeki harcamalarda hizmet önceliklerini en az iki seçeneğe düşürerek, telefon uygulamasında belirlenen sürelerle vatandaşın oyuna başvurmak*” ilkeleri zorunlu kriterler olarak benimsenmelidir.

Kaynakça

- Ak, D. (2017). Yavaş kent (cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 884-903.
- Altuğ F. (1989), *Kent ekonomisinin ilkeleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Cittaslow Türkiye, cittaslowturkiye.org (10.02.2021).
- Cittaslow Uluslararası Ağı, cittaslow.org (08.02.2021).

- Cumhuriyet Gazetesi, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunyanin-tek-sakin-adasi-gokceadada-tas-ocagi-tedirginligi-950414> (21.02.2021).
- Çiner, C. U. (2011). Cittaslow hareketi ve Türkiye’deki uygulamaları, *Memleket Mevzuat Dergisi*, 71, 12-23.
- Deviren N. V. & Yıldız O. (2015). Kontrolsüz kentsel büyüme karşısı bir hareket: ülke deneyimleriyle yavaş şehirler. *Akademik Bakış Dergisi*, 51, 346-367.
- Donat, O. & Yavuzçehre, P. S. (2016). Sakin kent hareketinin türkiye’deki gelişimi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1480-1489.
- Ekolojibirliği, <https://ekolojibirligi.org/savsat-hesler-ve-maden-ocaklari-yuzunden-cittaslow-unvanini-kaybedebilir/> (21.02.2021).
- Hürriyet Gazetesi, (2018). <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/gokceadanin-sakinlikle-imtihani-40787450> (21.02.2021).
- Hürriyet Gazetesi (2007). <https://www.hurriyet.com.tr/ege/sefertasi-fast-food-a-karsi-7937963>, 29 Aralık 2007 tarihli Sefertasi İzmir Bölge Temsilcisi Meltem Özen ile yapılan röportaj, Erişim 17.11.2021.
- Karaman, Z. T. (1990). Yerel hizmetlere gönüllü katılım. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1-2), 122-144.
- Kaypak, Ş. & Gündüz, A. (2018). Kent uygarlığı ve demokrasi üzerine bir inceleme. *INJOSOS Al-Farabi International Journal on Social Sciences*, 2(2), 1-21.
- Mülakat: Öğr. Gör. Mehmet Mehdi Karakoç, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü (03.03.2021)
- Oktay, E. & Pekküçükşen, Ş. (2009). Yerel yönetimlerinin demokratikleşmesinin bir aracı olarak sivil toplum kuruluşları. *KMU İİBF Dergisi*, 11(16), 172-186.
- Özmen, A. & Can, M. C. (2018). Cittaslow hareketine eleştirel bir bakış. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Planlama Dergisi*, 28(2), 91-101.
- Pajo, A. (2017). Türkiye’deki cittaslow kentleri ve 50.000 kişilik nüfus kriteri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 7(1), 25-31.
- Petrini, C. (2017). *Terra madre* (Çev. Güliz Akyüz Yıldırım). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Roszak, T. (1999), *Çorak ülkenin bittiği yer -post-endüstriyel toplumda politika ve aşkınlık* (Çev.: Naim Öztürk). İstanbul: İnsan Yayınları.

- Sabah Gazetesi, Bilgi Eser, *Kentlerin en sakini Seferihisar*, <https://www.sabah.com.tr/yasam/2011/12/08/kentlerin-en-sakini-seferihisar>, 08.12.2011. (20.02.2021).
- Sander, O. (2001). *Siyasi tarih: ilkçağlardan 1918'e* (10. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Schmidt, A. G. (2002). *Demokrasi kuramlarına giriş* (Çev.: M. Emin Köktaş). Ankara: Vadi Yayınları.
- Servon, L. J. & Pembe, S. (2015). Cittaslow: going glocal in Spain. *Journal of Urban Affairs*, 37(3), 327-340.
- Sezgin M. & Ünüvar Ş. (2011). *Yavaş şehir: sürdürülebilirlik ve şehir planlaması ekseninde*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Shi, Y., Zhai, G., Zhou, S. ve diğerleri, (2019). Slow city development in China: process, approaches and acceptability. *Third World Quarterly*, 40(7), 1265-1282.
- Sırım, V. (2012). Çevreyle bütünleşmiş bir yerel yönetim örneği olarak sakin şehir hareketi ve Türkiye'nin potansiyeli. *Journal Of History Culture ve Art Research*, 1(4), 119-131.
- Schumacher, E. F. (1973). *Küçük güzeldir önceliği insana veren bir ekonomi anlayışı*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Toprak, M. (2018). Cittaslow ilanıyla birlikte sükûnetini kaybeden şehir: Taraklı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK, 2021, *2020 Yılı İl ve İlçe Nüfus Verileri*, www.tuik.gov.tr, (10.11.2021).
- Tümer, G. (2008). Kentler ve nüfusları. *Ege Mimarlık Dergisi*, 3, 66-67.
- T. C. Sağlık Bakanlığı, 2021. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html>, (10.11.2021).
- Yaman, F. T. (2018). Katılımcı demokrasi: kapsam ve unsurlar. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 136-160.
- Yüksel, F.; Ön Esen, F.; Kılıç, B. & Akçay, S. (2020). Paydaşların gözüyle yavaş şehir Akyaka'da aşırı turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 01, 257-268.

**A Suggestion on The Cittaslow Urban Model and The Practice of
Direct Democracy: Citta-Modd
Extended Summary**

Although the Cittaslow urban design emerged in 1999, it is a part of the "slowness philosophy" that started with the "slow food" movement in Italy in 1986. The basis of the movement's transformation into philosophy is "slowness". This

slowness has developed a deep perspective that includes not consuming the moment quickly, but knowing where it comes from, how it is made or produced, by savoring it, giving it its due, experiencing it together, and knowing where it is lived/consumed. Again, the philosophy's emphasis on locality is important in many ways. In particular, importance is attached to the local production and consumption of agricultural products in order to encourage the consumption of agricultural products where they are produced, without experiencing the packaging and transportation processes, to use the resources optimally, to protect the environment and to prevent the food from turning into garbage during its long-term package journey. Considering that 4 thousand tons of food is thrown away in Italy alone, it can be understood how the waste of developed countries has turned into a negative contribution to the plight of poor countries facing hunger. The reaction of the philosophy of slowness to fast consumption at the global level and the emphasis on locality desire to draw attention to this.

Turkish names such as Slow City/Slow City are made, the Union is sensitive about using the name "Cittaslow" (pronounced Cittasilov) and not translating this name into their own language by the member cities. In the Turkish literature review, it was observed that dozens of theses and articles were written with the titles "Slow City", "Calm City" as well as the name "Cittaslow". In this sense, the academic community should remain loyal to the name "Cittaslow" in order to establish a unity of theory and practice.

The Union of Municipalities of Cittaslow, to which cities and towns with a population of less than 50 thousand people can become members, accepts members through an "evaluation process" consisting of 6 stages. Before reaching these stages, it is expected that at least half of the Cittaslow criteria will be met in the first step of the application by the relevant city/town municipality.

When the criteria are looked at and a general evaluation is made, it is possible to see that the effort to make the city more livable for both residents and visitors comes to the fore. The effort to touch the lives of the inhabitants of the city with the values of the past and the technological possibilities of today stands out. For this purpose, the use of technology is encouraged in all areas, including access to municipal services.

Although democracy has come to life in local governments, it has come to an end in cities. Because city life has a freeing life (standluft match frei). It is possible to find historical examples reflecting today's democracy, participation and diversity in the city-states of ancient Greece Athens. Although there is only the participation of the elite in the decisions about the city, the first cores of the understanding of participation, which includes all segments, came to life here. After these first examples, which made urbanity, fellowship and citizenship meaningful, the understanding of participation in which all segments were included, regardless of income level and gender, developed over time.

While Cittaslow offers a livable city design that can be experienced with its identity both for the citizens, nature and visitors, it is seen that some regulations regarding democratic participation are also included. However, it is seen that a policy title has not been created for this, and non-compulsory efforts are supported under some titles. E.g; In the 5th Policies section titled Plans for Hospitality, Awareness and

Education, in Article 4 “Adoption of active techniques that will ensure the bottom-up participation process in important administrative decisions”, in Article 8 of the same title, “The active participation of associations working with the local government on Cittaslow” is stated. existence”. In the 6th Policies section with the title of Social Cohesion, the expression “Participation in politics” is included in Article 9. When the items of the policy headings are looked at one by one, there are other items that support democratic participation, polyphony and polychrome. However, since these are not among the mandatory criteria, it is possible to say that they remain at the level of weak wishes.

EK-1 Cittaslow Kriterleri

1. Çevre Politikaları
 - 1.1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
 - 1.2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi *
 - 1.3. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması
 - 1.4. Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması *
 - 1.5. Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
 - 1.6. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması*
 - 1.7. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
 - 1.8. Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
 - 1.9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
 - 1.10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması *
 - 1.11. Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
 - 1.12. Biyoçeşitliliğin korunması.
2. Altyapı Politikaları
 - 2.1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
 - 2.2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması *
 - 2.3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
 - 2.4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması*
 - 2.5. Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması *
 - 2.6. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler*
 - 2.7. Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
 - 2.8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı
 - 2.9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı*
3. Kentsel Yaşam Politikaları
 - 3.1. Kentin direnci için planlama **
 - 3.2. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar*

- 3.3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması **
- 3.4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması
- 3.5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması *
- 3.6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması *
- 3.7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması*
- 3.8. Kentin internet ağına sahip olması*
- 3.9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması*
- 3.10. Tele çalışmanın geliştirilmesi
- 3.11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki
- 3.12. Sosyal altyapıyı desteklemek
- 3.13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın teşviki*
- 3.14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi **
- 3.15. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması *
- 3.16. Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması*
- 3.17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı
4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar
 - 4.1. Agroekolojinin geliştirilmesi**
 - 4.2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması*
 - 4.3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması*
 - 4.4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak*
 - 4.5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması*
 - 4.6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi*
 - 4.7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması *
 - 4.8. Otel kapasitelerin artırılması*
 - 4.9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
 - 4.10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı
5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar
 - 5.1. İyi karşılama*
 - 5.2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak*
 - 5.3. Yavaş güzergahların mevcut olması

5.4. Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi

5.5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi **

5.6. Sağlık eğitimleri

5.7. Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek *

5.8. Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı

5.9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi *

5.10. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı *

6. Sosyal Uyum

6.1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar

6.2. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması

6.3. Engelli kişilerin entegrasyonu

6.4. Çocuk bakımının desteklenmesi

6.5. Genç neslin istihdam durumu

6.6. Yoksulluk

6.7. Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti

6.8. Farklı kültürlerin entegrasyonu

6.9. Politikaya katılım

6.10. Belediyenin kamu konut yatırımı

6.11. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti

7.Ortaklıklar

7.1. Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek

7.2. Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek

7.3. Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak (Cittaslow Türkiye, 2021).